

Opdracht : kwaliteitseisen en keuring

De aftrap:	
leerdoelen	
<ul style="list-style-type: none"> • Je kent een aantal kwaliteitseisen • Je weet waarvoor een plantenpaspoort is • Je weet welke gegevens er op een planten paspoort staan 	
Voorkennis:	Tijd:
Je hebt zelf waarschijnlijk wel een paspoort. Waarvoor heb je dat paspoort nodig? Waarvoor denk je dat planten een paspoort nodig hebben?	10 min
Instructie	Tijdstip:
Maak de volgende 2 opdrachten over kwaliteitseisen en het plantenpaspoort.	
	Door wie:
	rut
De taken:	Tijd:
<p>Theorietaak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maak opdracht 1 - maak opdracht 2 - sortimentskennis <p>BPV-opdracht: keuze uit bpv opdrachten</p>	
Evaluatie/reflectie:	Tijd:
De logboekformulieren leertaak en praktijktaak worden ingevuld en besproken	15 min

Opdracht 1

Plantsoen keuren

Eisen die gesteld kunnen worden aan een plantsoen

Als je zomereiken bestelt voor een beplanting, dan staan ze op de plantlijst als *Quercus robur* genoemd. Als je er verder geen eisen aan stelt, dan mogen de eiken dus ook uit Frankrijk komen. Maar je kunt ook aangeven dat ze van zaad gekweekt moeten zijn dat van eikenbomen komt uit de omgeving van het nieuwe object (bijvoorbeeld uit hetzelfde plantengeografische district). De zomereiken krijgen dan het extra kwaliteitscriterium 'van autochtone herkomst'.

Dit kwaliteitscriterium is vooral voor natuurontwikkelingsprojecten belangrijk, omdat autochtoon plantmateriaal een hogere natuurwaarde heeft. Dieren herkennen het beter als hun voedselplant of waardplant. Plantmateriaal uit bijvoorbeeld Frankrijk kan genetisch verschillend zijn van *autochtoon materiaal*. Hierdoor kunnen dieren het als exotisch ervaren, waardoor ze het als voedsel of nestplaats negeren.

De Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het Ministerie van LNV vraagt de laatste jaren steeds meer om dit autochtoon gekweekte plantmateriaal. De DLG is de uitvoerende organisatie van het ministerie, die in regio-afdelingen is verdeeld. De DLG verzorgt de uitvoering van grootschalige renovaties van het landelijk gebied, zoals dat in landinrichtingsprojecten en bij de modernere reconstructieprojecten aan de orde is. De DLG legt nieuwe beplantingen op boerenerven, langs wegen en in natuurgebieden aan. Bijna al die beplantingen hebben een functie voor de natuur toebedeeld gekregen.

Soms ontbreken voldoende *zaadbronnen* en kunnen de kwekers niet aan de vraag naar autochtoon plantmateriaal voldoen. Dan zul je toch plantmateriaal van een gewone handelskwekerij moeten betrekken. Je kunt ook vragen om materiaal van inheemse herkomst. Je krijgt dan planten die uit zaad van Nederlandse bomen gekweekt zijn, maar niet uit het plantengeografisch district zijn waar ze zullen worden aangeplant.

NAK-B keurmerk

De Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Boomkwekerijgewassen (NAK-B) is een organisatie die zich onder andere bezighoudt met de keuring van plantmateriaal. Voor een aantal soorten bosplantsoen, fruitbomen en enkele laanbomen bestaat er een verplichte keuring. Bij een keuring kijkt de NAK-B naar ras- en soortechtheid, gezondheid en kwaliteit. De *NAK-B* voert vooral keuringen uit om bepaalde plantenziekten te kunnen beheersen die door de handel verspreid kunnen worden. Bacterievuur en iepziekte zijn de meest bekende voorbeelden.

De NAK-B keurt nog niet of plantmateriaal autochtoon is. Het kwaliteitscriterium 'van autochtone herkomst' is dus gebaseerd op vertrouwen jegens de leverancier. Een kweker kan op vrijwillige basis aanvullende eisen aan de keuring toevoegen. Een kweker kan zich zo vrijwillig *certificeren*, waardoor hij bij een complete levering een kwaliteitsdocument zal krijgen.

Figuur 5-1: Een NAK-B plombe of waarmerkstrookje.

Bewijs van oorsprong: het waarmerkstrookje NAK
(inclusief blauwe strook)

K 1.166 NAK 4B05		Geslacht: <i>Tilia europaea</i>		K 1.166 KWALITEIT NORMAAL 4B05
		Ras: 'Zwarte Linde'		
		Onderstam: <i>Tilia platyphyllos</i>		

Bij levering van het plantsoen kun je de NAK-B gekeurde planten vergelijken met de kwaliteitsgaranties uit het bijgeleverde document. Het overige materiaal moet voldoen aan de eisen die je als opdrachtgever zelf hebt gesteld. Dit betreft dan de volgende eisen:

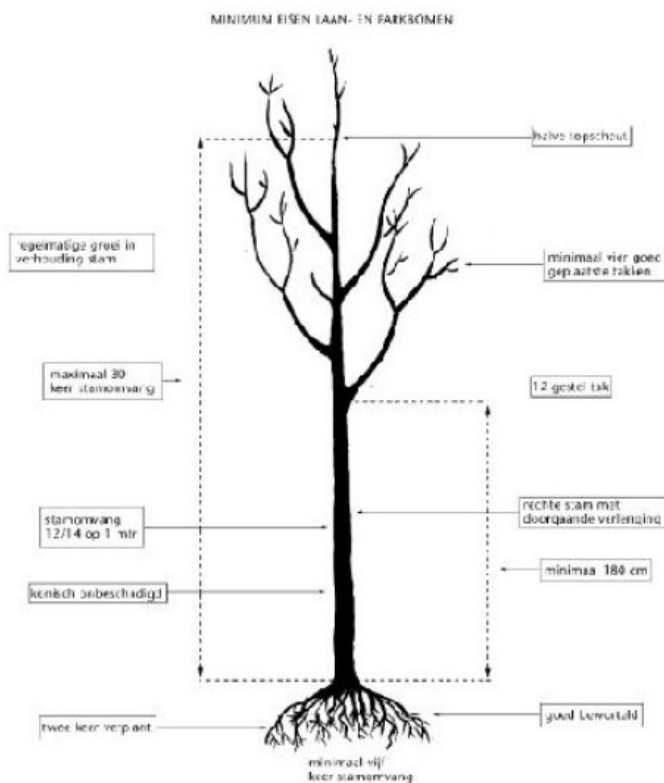
- lengtemaat. Bosplantsoen maat 80/100 of 100/120 (in centimeters);
- veer. Uit zaad (generatief) gekweekte boom of struik, die minimaal 1,50 meter hoog is;
- spil. Uit stek (vegetatief) gekweekte boom of struik, die minimaal 1,50 meter hoog is;
- dikte van de stam op een meter hoogte. Voor laanbomen geldt een omtrekmaat op een meter hoogte als mogelijke eis, bijvoorbeeld 8/10 of 10/12 (in centimeters);
- wel of niet afgepend. De boom of struik is dan op de kwekerij eenmaal verplant.

Daarbij is de hoofdwortel (penwortel) van het zaadplantje doorgesneden. Hierdoor ontstaat een beter vertakt wortelgestel;

- aantal takken. Door 2-taks of 3-taks te vermelden als eis, kun je aangeven dat op elke struik een minimum aantal takken moet groeien;
- wel of niet opgekroond. Bomen die niet zijn opgekroond, slaan vaak veel beter aan.

Met name de beuk (*Fagus sylvatica*) moet je pas veel later opkronen. Vooral in natuurlijke beplantingen is een netjes opgekroonde boom echter niet de meest gewenste plant. Anders is het als je bomen in een zichthoek wilt plaatsen. Dan geef je aan dat de bomen bijvoorbeeld minimaal 1,80 meter opgekroond moeten zijn.

Figuur 5-2: Overzicht van de minimeisen aan laanbomen.



De kwaliteitscriteria zijn direct verbonden aan de eisen die de ontwerper gesteld heeft of die je als uitvoerder zelf toegevoegd hebt. Hoe meer eisen, hoe duurder het plantmateriaal. Stel dus niet te veel eisen, als die geen meerwaarde bieden voor het groenobject dat wordt aangelegd.

Vragen

- Waarom mag je sommige planten alleen met een NAK-B certificaat kopen?
- Hoe kun je de kwaliteit van geleverd plantsoen beoordelen?
- Waarom is het beter voor grote bomen dat ze bij levering nog laag vertakt zijn?

Opdracht 2

Plantenpaspoort

Je hoeft voor de verhandeling van planten naar lidstaten binnen de Europese Unie geen import- of exportvergunningen meer aan te vragen. Wel moeten partijen afhankelijk van gewas en bestemming voorzien zijn van een plantenpaspoort. Plantenpaspoorten worden uitgegeven onder de verantwoordelijkheid van de NAKtuinbouw. Een plantenpaspoort is een officieel document dat waarborgt dat de goederen die erop vermeld staan, voldoen aan de *fytosanitaire eisen* van de EU.

Verhandeling van plantmateriaal buiten de EU valt nog onder de werkzaamheden van de Plantenziektkundige Dienst (PD). Als je planten voor export naar derde landen ter inspectie aanbiedt aan de PD hoeven de planten, als ze afkomstig zijn van je eigen bedrijf, niet voorzien te zijn van een plantenpaspoort.

Voor plantmateriaal dat je levert aan een niet-beroepsmatige eindverbruiker geldt geen plantenpaspoortplicht. Als niet volledig duidelijk is of er sprake is van een 'niet-beroepsmatige eindverbruiker' moet het materiaal altijd voorzien zijn van een plantenpaspoort. Planten die geleverd worden aan veilingen, tuincentra, cash-and-carry- en postorderbedrijven hoeven (op enkele uitzonderingen na) geen plantenpaspoort te hebben, omdat deze afnemers gelden als eindverbruiker.

Het is de bedoeling dat je bij herverdeling van goederen (bijvoorbeeld door de handel) de herkomst van de goederen steeds terug kunt vinden. Gegevens die in het plantenpaspoort vermeld staan, moet je ten minste een jaar bewaren.


Een plantenpaspoort vermeldt de volgende informatie:

- 1 de vermelding EU-plantenpaspoort;
- 2 code land (NL = Nederland);
- 3 de verantwoordelijke dienst (in Nederland de NAKtuinbouw);
- 4 het registratienummer van de NAKtuinbouw;
- 5 nummer van het paspoort;
- 6 botanische naam;
- 7 hoeveelheid;
- 8 ZP-vermelding (= Zone Protecta) voor goederen bestemd voor beschermde zones;
- 9 RP-vermelding (=Replacement Passport) indien gebruikt als vervangpaspoort. Dit is nodig als partijen samengevoegd of opgesplitst worden;
- 10 voor goederen afkomstig uit landen buiten de EU de vermelding van het land van oorsprong.

Het plantenpaspoort kan op verschillende manieren voorkomen:

- een zelfklevend etiket waarop alle vermeldingen van 1 tot en met 10 staan;
- een certificeringsetiket dat certificering en plantenpaspoort combineert;
- een zelfgedrukte leveringsbon waarop de gewenste gegevens te vinden zijn.

Een plantenpaspoort moet steeds aangebracht worden op de leveringsbon of factuur (het document dat bij de partij planten hoort) of op de eenheid van verpakking (1 plant, 1 doos, 1 pallet).

 E 2862	Geslacht/Soort: Prunus Ras: ' Victoria ' Tussenstam: Onderstam: ' St. Julien A '	Certificaat Naktuinbouw - NL/31 EG-Kwaliteit EG-Plantenpaspoort
	Categorie: Gecertificeerd virusvrij (VF) Aantal: 1 plant	K 2 142

Vragen

1 Welke eisen zou jij zelf formuleren voor een bepaalde plant die je goed kent?

2 Wat is het nut van een plantenpaspoort?

3 Wanneer is een plantenpaspoort wel verplicht en wanneer niet?

4 Op welke drie manieren kun je het plantenpaspoort tegenkomen?

5 Wat betekent de codering RP op een plantenpaspoort?

6 Wat betekent de codering ZP op een plantenpaspoort?

Tip: kijk op de volgende site

www.naktuinbouw.nl/pdf/keuringen/nl-handleiding-bomen.pdf

7 Plantenziekten worden op het paspoort aangegeven met een code. Zoek op wat de volgende codes betekenen:

Tip: kijk op de volgende site

www.naktuinbouw.nl/pdf/keuringen/nl-handleiding-bomen.pdf

code	Naam ziekte	Soort boom
ZP-b2		
ZP-a2		
ZP-c3		

8 Zoek op internet een afbeelding van een plantenpaspoort.

Kopieer deze afbeelding en leg uit welke gegevens er op het paspoort staan vermeld.